

EN GANSKE ALMINDELIG DAG, HVAD DET SÅ END ER

En undersøgelse af forholdet mellem opfordringer, svar og kulturanalysens fremstillinger af hverdag

Af:
Emilie Asta Nielsen & Marie Amalie Schøning
Europæisk etnologi

ABSTRACT: Denne artikel vil undersøge, hvordan flere komponenter er med til at rammesætte og forme de dagbøger, som Nationalmuseet og DR har indsamlet i 1992 og hvordan rammesætningen har betydning for, hvad der træder i forgrunden og hvad der kommer i baggrunden, og dermed hvad der udgør *en ganske almindelig dag*. Der vil i løbet af artiklen blive taget udgangspunkt i opfordringen, der dengang inviterede danskerne til at skrive dagbog for den 2. september. Vi forstår dagbogsmaterialet som formet af samspillet mellem opfordringens forståelse af *en ganske almindelig dag* og dagbogsskribenternes faktiske hverdag. Opfordringen skaber en eksotisering af hverdagslivet, hvorigennem dagbogsskribenterne bliver bevidste om og reflekterer over deres egne hverdagspraksisser, som ellers normalt fremstår usynlige. Ligeledes undersøger vi, hvordan komponenter som materialitet og tidsligheder også er med til at forme dagbogsskribenternes hverdag i dagbøgerne, blandt andet ved at sammenligne opfordringen fra 1992 med en nyere fra 2017. Som en sidste komponent er vi som kulturanalytikere selv med til at eksotisere og fortolke på dagbøgernes indhold, da vi som børn af 90'erne ser på materialet fra et bestemt perspektiv, og dermed præger analysen med udgangspunkt i egne erfaringer og minder fra denne tid.

NØGLEORD: Hverdag, metodeovervejelser, eksotisering, rammesætning, teknologi, tid, situering, kulturanalytisk assemblage.

Som man råber i skoven, får man svar

Vi sætter per automatik vækkeuret hver aften inden vi går i seng, vi indtager det nødvendige morgenkaffefix hver morgen, går på arbejde eller i skole, spiser aftensmad og slutter ofte dagen af foran tv'et. Alle har en hverdag, men hvad udgør en ganske almindelig dag? Det er svært for os at beskrive, fordi hverdagens praksis er en selvfølgelighed, som vi tager for givet. De førnævnte genkendelige hverdagsrutiner er kerneelementer i 24 udvalgte dagbøger fra 1992 indsendt til Nationalmuseet i forbindelse med en national dagbogsindsamling. I arbejdet med dagbøgerne har vi undret os over, hvorfor det i høj grad er de samme hverdags-elementer, der bliver fremhævet i mange af dagbøgerne, for eksempel praksissen omkring tv-tid om aftenen. Men hvorfor er det lige netop en hverdagspraksis som denne, der ofte er fremhævet og går igen i dagbogsmaterialet? Selvfølgelig er der generelle træk i de fleste danskeres hverdag, der går igen landet over, men mange af dagbøgerne bruger de helt samme vendinger. Afspejler det en bestemt rammesætning, der er blevet etableret for dagbøgerne? Vores undren omkring fremhævelse af nogle hverdagspraksisser frem for andre har ført til, at vi undersøger sammenhænge mellem italesættelsen af hverdagens elementer i opfordringen og i dagbøgerne, samt hvordan dagbøgerne er blevet formet af flere komponenter.

I forbindelse med indsamlingen af dagbøgerne i 1992 udsendte Nationalmuseet og DR en opfordring til danskerne om at skrive dagbog og deltage i et projekt, hvor de skulle beskrive deres hverdagshistorie. Opfordringen tydeliggjorde, hvordan hver enkelt fortælling talte, og hvordan de i fællesskab ville bidrage til hele Danmarks hverdagshistorie fra 1992. I denne opfordring blev det forklaret, hvordan danskerne med udgangspunkt i dagen den 2. september kunne skrive frit om, hvad de lavede den pågældende dag. Alligevel var der dog fremlagt en række idéer til emner, deltagerne kunne bruge som inspiration og udfolde, hvis de havde lyst. Det følgende uddrag fra opfordringen er af de omtalte emner:

Stikord

Man kan skrive som man vil, men her er nogle ideer:

- Hvem er du? (bopæl, alder, erhverv)
- Hvad lavede du i løbet af dagen?
- Var du på arbejde, var du hjemme, hvad foretog du dig i fritiden, hvis du f.eks. så TV, hvad så du så?
- Hvad havde du på af tøj? Hvad spiste du?
- Snakkede du med nogen? Og om hvad?
- Hvis du var på indkøb, hvad købte du så? Og hvor?
- Skete der noget i løbet af dagen, der gjorde dig glad eller ked af det?
- Var det en almindelig dag, eller var den særlig på en eller anden måde?

Uddrag af Nationalmuseets og DR's dagbogsopfordring fra 1992. Se eventuelt en anden version af opfordringen i Lykke L. Pedersens artikel i dette tidsskrift.

Noget, vi finder interessant i disse stikord, er at størstedelen af stikordene spørger ind til dagbogsskribentens praksis, blandt andet hvad de har lavet i løbet af dagen, hvad de spiste, hvad de købte, hvad de så i tv'et, og hvem de snakkede med. Ifølge etnologerne Billy Ehn, Orvar Löfgren og Richard Wilk er det et godt analytisk redskab at spørge ind til events og handlinger, hvis man vil vide noget om en persons hverdagspraksis (Ehn et al. 2016).

Stikordene afspejler Nationalmuseet og DR's medarbejderes idé om, hvad en hverdag udgøres af. Mange af dagbøgerne efterfølger også disse stikord, nogle så tydeligt at det næsten virker intentionelt, som et flueben der skulle sættes ved de forskellige punkter. Alligevel er fortællingerne i de enkelte dagbøger alle så forskellige, at de giver et meget interessant indblik i hverdagslivet i 1992. Både den gymnasiestuderende, den arbejdende pædagog og den pensionerede tandlæge har bidraget til indsamlingen, hvilket giver et diverst udsnit af hverdagslivet dengang ud fra flere forskellige befolkningsgrupper i Danmark.

I listen af stikord bliver der i opfordringen fra Nationalmuseet og DR afslutningsvist spurgt ind til, om deltagerens dag var *en almindelig dag*, eller om den på nogen måde var særlig. Dette finder vi iøjnefaldende, da vi mener, at det er implicit, at stikordene er elementer, der er med til at udgøre en almindelig hverdag. Den implicite indforståethed i stikordene brydes med det sidste spørgsmål, hvor den beskrevne dag skal vurderes i forhold til kategorien: *en almindelig dag*.

Denne artikel vil derfor omhandle, hvordan dagbogsmaterialet er formet af opfordringen fra Nationalmuseet og DR, og hvordan opfordringen udgør rammesætningen for og præger, hvad hverdag i dagbøgerne kommer til at blive. Ligeledes er vi selv som kulturanalytikere og børn af 90'erne med til at præge analysen af dagbøgerne, ligesom dagbogsskribenterne også selv fortolker på stikordene og deres udlægning af deres almindelige hverdag. Der er dermed flere komponenter, der har betydning for, hvad der træder i forgrunden, og hvad der træder i baggrunden i dagbogsmaterialet, hvilket vi i denne artikel vil uddybe og undersøge nærmere.

En aktiv selektion

Nationalmuseet og DR viser med opfordringen, hvad de synes kunne være interessant, at dagbogsskribenterne skriver om, og dermed hvad der er vigtigt at få indsamlet viden om og bevare for eftertiden. Opfordringen fungerer som det, antropologen Simon Coleman beskriver som en rammesætning (*framing*), hvor der er noget, der trækkes i forgrunden (*foregrounding*), mens noget andet træder i baggrunden (*backgrounding*) (Coleman 2012). Rammesætning gør dermed mere end bare at skabe en afgrænsning, idet der sker en selektion, hvor nogle elementer aktivt bliver fremhævet, mens andre bliver utydelige. Opfordringen er herved med til at forme, hvad der står i dagbøgerne, og den er således med til at skabe et perspektiv, fokus og periferi, og den er med til at forme, hvad dagbogsskribenterne og vi selv som kulturanalytiker får øje på, og derfor også hvad der træder i baggrunden.

Måltidspraksis er eksempelvis en tematik, der bliver spurgt ind til i opfordringen (og som er en tematik, som Jensen og Seldorf beskæftiger sig med i deres artikel *Hverdagslivets måltider* i dette tidsskrift), og som ligeledes fylder meget i dagbogsmaterialet, hvilket blandt andet kommer til udtryk i dagbog 19 og 21:

Hjemme igen drev jeg den af indtil min mand kaldte mig ud til middagsmaden. Dejlig sprødstegt lever, lige som han ved jeg kan lide den. Som efterret blommegrød. [Dagbog 19]

Vi spiste til aften da vi kom hjem, vi fik kun lidt stegte kartofler og et par grilstegete frankfurterpølser, og så selvfølgelig vand. [Dagbog 21] ²

Informanterne kommer her med detaljerede beskrivelser af, hvad deres aftensmad består af, og hvordan den er tilberedt; om den var grillstegt eller sprødstegt, samt sidst i andet citat også, hvad de fik at drikke. Ifølge dagbogsskribenten af dagbog 21 er det at drikke vand en selvfølgelighed, der alligevel bliver ekspliciteret, muligvis fordi der i opfordringen bliver spurgt ind til, hvad skribenterne fik at spise. Hvad der drikkes til maden kan dermed opfattes som en del af måltidet. Dagbogsskribenten kan herved få et indtryk af, at der ligeledes er interesse i, at hverdagens selvfølgeligheder bliver ekspliciteret. Måltiderne er på denne måde noget, der træder i forgrunden i forhold til, hvad der skete i løbet af dagbogsskribenternes dag.

En anden hverdagspraksis, der træder i forgrunden i dagbogsmaterialet, og som ligeledes er til stede i opfordringen, er at se tv, særligt nyheder om aftenen, hvilket denne dagbogsskribent er et eksempel på:

Senere på dagen ser jeg fjernsyn på DR-TV. Deres nyhedsudsendelse ved spisetid kl. 17.45 er jeg fast seer til. Ligesom jeg er narkoman nok til at se nyhederne i en udvidet udgave kl. 19-19.30 på Danmarks anden tv-station TV-2. Derefter er der lokale nyheder at se på. Er de ikke af interesse, skifter jeg til DR-TV, for at se de landsdækkende nyheder igen der.

Min ensomhed fortsætter resten af dagen med at se fjernsyn. Specielt må nok nævnes, at vi fik et nyt idrætsstadion i København - med navnet PARKEN - som vil give danskerne en masse nye dejlige oplevelser. [Dagbog 13]

I dagbog 13 bliver det omhyggeligt beskrevet, hvad der bliver set i tv'et, på hvilket tidspunkt, hvor ofte og hvordan TV-2 i 1992 var Danmarks anden tv-station. Tv'et fylder meget i dagbogens beskrivelser, da det styrer personens rutiner og gøremål i hverdagen, idet han er fast seer og har en særlig rutine med at se flere nyhedsudsendelser på samme måde hver aften. Det er tydeligt, at denne dagbogsskribent er bevidst om, at hans dagbog skal læses af andre, eftersom personen beskriver sin egen hverdagsrutine i kronologisk rækkefølge og fremhæver den som en

² Den oprindelige stavemåde er bibeholdt i alle dagbogscitaterne.

praksis, der bliver gjort hver dag eller ofte. Med udsagn som *fast seer* og *narkoman nok* giver skribenten imidlertid også en *vurdering* eller værdisættelse af tv-praksis i et bestemt affektivt register med vægt på grad af afhængighed (jf. Heuts & Mol 2013). Dagbogsskribenten laver dermed en kulturel ordning af sin egen tv-praksis, hvor det beskrives, at tv fylder meget i personens hverdag, og at dette er noget, dagbogsskribenten selv trækker i forgrunden. Det kommer også tydeligt til udtryk, at denne afhængighedspraksis er knyttet til dagbogsskribentens følelse af ensomhed.

Følelser er yderligere en tematik, der er fremhævet i opfordringen, idet der bliver spurgt ind til, om der var noget, der denne dag gjorde én glad eller ked af det. Derfor bliver det tydeligt, at Nationalmuseet og DR er interesseret i dagbogsskribenternes følelser, og at dette også er med til at udgøre vores hverdagspraksis. Dagbogsskribenten til dagbog 13 fletter to emner fra opfordringen sammen, tv og følelser, og laver en affektiv valuering af tv'et, hvor personen beskriver, at han fylder sin *ensomhed* ud med tv om åbningen af Parken. Löfgren bruger begrebet *assemblage* til at beskrive, at der i hjemmet er sammenfiltringer af objekter, personer, følelser, sensibilitet og aktiviteter, og det er netop denne sammenfiltrering, vi ser komme til udtryk i det ovenstående citat (Löfgren 2015).

De materielle objekter, som vi omgiver os med og bruger hver dag, er ligeledes en del af hverdagens assemblage. Ved at opfordringen også har fokus på det materielle, kan hverdagspraksisser blive mere håndgribelige for os, da vi ved, dette fokus kan få øje for praksisser vi ellers tager for givet, eller ikke er vant til at italesætte (Ehn et al. 2016). I dagbog 13 er tv'et et godt eksempel på, hvordan skribentens hverdagspraksis bliver udfoldet med udgangspunkt i, hvordan materielle objekter kan forme og i nogle tilfælde styre hverdagens praksis.

Et partielt perspektiv

Vi ser som tidligere beskrevet, at der er en tydelig sammenhæng mellem opfordringen og det, der står beskrevet i dagbogsmaterialet. Denne relation er en vigtig pointe, når dagbøgerne skal undersøges, da de er farvet og formet af opfordringen. Det er derfor nødvendigt at være eksplicit omkring processen og omstændighederne, som dagbøgerne er blevet til under, og hvad der

gennem opfordringen bliver spurgt ind til, når man vil se dem som et udtryk for, hvordan hverdagen var i 1992. Som Donna Haraway beskriver, skal vi være eksplicite i forhold til under hvilke omstændigheder, materialet er blevet til, og at vores blik på undersøgelsen ikke er neutralt, men derimod partielt - vi ser fra et ståsted - *somewhere in particular* - og skal derfor gøre rede for, hvordan vores viden er blevet til, da enhver analyse er en rammesætning (Haraway 1991).

Det partielle og at vores blik altid vil være begrænset, er ifølge Haraway et grundvilkår, når vi skaber viden. Vi vil ud fra dette perspektiv derfor aldrig kunne indfange alle nuancerne af danskernes hverdagsliv gennem dagbøgerne, men de kan bruges til at få en bestemt vinklet udgave af hverdagslivet. Vi er i dialog med det, vi studerer, da de spørgsmål, der bliver stillet, er med til at forme svarene. Det er derfor også vigtigt, at vores egen position og situering som kulturanalytikere er eksplicit, og at vi er bevidste om, at vi også selv tilføjer et lag til forståelsen af, hvad en hverdag er. Vores egen situering har en betydning for det, vi får øje på og det vi overser, og vi skal derfor være opmærksomme på, at vi trækker nogle elementer i forgrunden og andre i baggrunden i analysen. Som børn af 1990'erne er vi bevidste om, at vi selv er med til at fortolke på det, der bliver skrevet i dagbøgerne, idet vi selv har oplevet datiden, og derfor er egne minder og erfaringer fra den tid med til at forme vores analyse og skabe et perspektiv.

Ved at undersøge opfordringen kigger vi nærmere på lagene i dialogen mellem dagbogsskribenterne, Nationalmuseet og DR samt os selv som kulturanalytikere, der alle former dagbogsmaterialet, hvor nogle tematikker fra opfordringen har fået en fremtrædende plads og været med til at forme mønstre i dagbogsmaterialet, mens andre tematikker ikke i lige så høj grad bliver beskrevet. I de 24 tilfældigt udvalgte dagbøger bliver det for eksempel i de færreste tilfælde fremhævet, hvilken påklædning dagbogsskribenterne havde på den givne dag til trods for, at det også bliver foreslået i opfordringen som et muligt emne. Dette er et tydeligt eksempel på, hvordan opfordringen former svarene, men ikke nødvendigvis determinerer dem.

Eksotisering af hverdagen

Vores hverdagsliv består af et flow af rutiner, der er indlejret i kroppen, og som vi sjældent reflekterer over. Disse rutiner er formet af ens omgivelser og af ens opvækst, hvilket gør dem

lette at overse, da de virker selvindlysende (Ehn et al. 2016). Ehn, Löfgren og Wilk arbejder med hverdagslivet og beskriver, at det analytiske greb *eksotisering* kan være en effektiv strategi for at kulturanalytikere kan få øje på de mange usynlige flows af rutiner, som hverdagslivet består af. Vi vil anvende eksotiseringsbegrebet til at undersøge, hvordan opfordringen skaber en eksotisering af hverdagslivet og den indlejrede praksis, som skribenterne ellers har taget for givet. Eksotisering handler om at se på det velkendte med distance eller 'fremmede øjne', i skribenternes tilfælde når de ud fra opfordringens stikord bliver bevidste om og ser deres egen hverdagspraksis udefra (Ehn et al. 2016). Man kan dermed se opfordringen som en eksotisering af dagbogsskribenternes hverdag, der er med til at gøre skribenterne opmærksomme på deres egen hverdagspraksis, som ellers kan fremstå usynlig for dem selv. Dagbogsskribenterne bliver derved en slags analytikere, der via opfordringen eksotiserer deres egen hverdag. Eksotisering er dermed ligeledes en måde at trække noget i forgrunden, mens andet kommer i baggrunden.

Man får, ifølge de føromtalte etnologer, den analyserende til at reflektere mere over sin egen praksis ved at lave en eksotisering. Vi mener, at det er en vigtig pointe, at dagbogsskribenterne også selv gennem opfordringen eksotiserer deres hverdagspraksis. Opfordringerne er med til at få skribenterne til at reflektere over morgenrutiner, måltidspraksis samt fritidsaktiviteter og herigennem kan de få øjnene op for det, kulturanalysen ellers vil udpege som usynlige rutiner. I følgende uddrag af dagbog 19 bliver det italesat, hvorledes disse trivielle hverdagsrutiner bliver gjort:

Gik i seng, sagde et kærligt godnat til min livsledsager, vendte ryggen til ham, lagde mig i fosterstilling, krammede puden sammen under hovedet og slumrede sødeligt ind. [Dagbog 19].

Denne dagbogsskribent beskriver meget udførligt, hvad der indgår i hendes aftenrutine, helt ned til hvilken stilling hun falder i søvn i. Dette er et eksempel på, hvordan en eksotisering af en hverdagspraksis bliver tydeliggjort, idet de kropslige og tavse rutiner bliver fremhævet og beskrevet detaljeret. Disse handlinger, der beskrives, er måske ikke noget, som skribenten førhen har tænkt over, men idet hun bliver bedt om at beskrive sin hverdag på skrift, da træder hendes flow af rutiner frem for hende og for os som læsere og kulturanalytikere.

Der kan derfor argumenteres for, at opfordringen bliver praktiseret, idet dagbogsskribenterne skriver med udgangspunkt i den. Opfordringen former på denne måde nogle mønstre, der dog ikke nødvendigvis er entydige, da dagbogsskribenternes hverdagspraksis alligevel er forskellige fra hinanden. Dagsbogsmaterialet er dermed et samspil og en fortolkning af opfordringen og skribenternes faktiske hverdag. Eksotisering er som nævnt også refleksion over, hvad man selv og andre tager for givet. En af dagbogsskribenter sætter direkte spørgsmålstejn ved, hvad Nationalmuseet og DR mener med en almindelig dag og skriver:

Slut på en ganske almindelig dag, hvad det så end er! [Dagbog 20].

Skribenten interagerer dermed eksplicit med opfordringen, hvori der som beskrevet bliver spurgt, om man har haft en almindelig dag. Her kommer opfordringens funktion som rammesætning for dagbogsmaterialet derfor tydeligt til udtryk, men også at den fører til refleksioner hos dagbogsskribenten, og at de dermed også selv er med til at forme, hvad der træder i forgrunden, og hvad der kommer i baggrunden i dagbogsmaterialet. Ved at gøre brug af eksotisering bliver det muligt at tydeliggøre, at hverdagens trivialiteter har relevans for forståelsen af danskernes kulturhistorie som dagbogsindsamlingen giver indsigt i. De usynlige rutiner i hverdagen udgør vores liv og samtid, men det kræver et analytisk redskab for at få øje på det, vi tager for givet i hverdagen. Det skal dog bemærkes, at det ikke er alt i hverdagen, der kan blive eksotiseret, idet der er elementer, der er så selvindlysende, at de stadigvæk vil blive taget for givet.

I brugen af eksotisering skal vi som kulturanalytikere være bevidste om, at vi selv lægger endnu et lag af eksotisering på materialet. Et godt eksempel på dette er tv'ets styring af aftenrutine i 1992, som for os i 2019, kan synes eksotisk, da tv'et sendetid ikke længere på samme måde er et styrende element for vores aftenpraksis. Streaming af tv-programmer er i dag en meget anvendt måde at se tv på, hvor vi kan se netop de programmer, vi selv har lyst til, hvornår vi har lyst, og dermed er vi ikke bundet af tv-programmets sendetid. Dog oplever vi stadigvæk selv, at aftenen er det foretrukne tidspunkt at se tv på, men vi udfører ikke den samme praksis, hvor vi ser udsendelsen på præcis det samme tidspunkt som alle andre, som vi tidligere har gjort. Vi har selv erfaret, hvordan tidsrummet søndag aften mellem klokken 20 og 21 var helliget sofagruppen med familien, fordi der var DR-drama. Vi så det som en nødvendighed at deltage i denne

familiepraksis, for at vi dagen efter sammen med vores venner kunne diskutere, hvem morderen i tv-serien “Forbrydelsen” var. I dag forholder det sig anderledes, da vi selv kan vælge, hvornår vi streamer programmerne, for så længe vi er opdaterede, kan vi snakke om det dagen efter. Fordi vi er børn af 90’erne, og selv har deltaget i at se tv samtidigt sammen med andre, kan vi få øje på, hvordan tv-praksissen har ændret sig og er bundet af tid. Dette er et eksempel på, hvordan vi ved at kombinere andre metoder med eksotisering kan reflektere over de ting, som vi selv tager for givet. Dette kan vi gøre ved brug af autoetnografi, hvor vi som kulturanalytikere får øje på og aktivt undersøger fænomener i forhold til vores egne erfaringer, sanser og refleksioner (Ehn et al. 2016). At analysere *en almindelig dag* involverer dermed også kulturanalytikernes egne forestillinger om det almindelige.

En foranderlig hverdag

Som beskrevet undersøger vi, hvordan der er flere komponenter, der er med til at forme hverdagen i dagbøgerne. Vi vil i det følgende se nærmere på, hvordan flere former for tid indgår som endnu en komponent, og hvordan tidsligheder, som Tine Damsholt i den indledende artikel til dette tidsskrift med henvisning til Reinhardt Koselleck beskriver, er sammenfiltret og ikke adskilte kategorier.

I 2017 lancerede man fra Nationalmuseet og DRs side en ny indsamling af dagbøger skrevet af danskerne. Visionerne for begge indsamlinger var, at indsamle ny historisk viden om hverdagen i Danmark med 25 års mellemrum – fortalt af dem selv gennem dagbøgerne. Men hvordan har en ganske almindelig hverdag forandret sig fra 1992 til 2017? Følgende er et uddrag af opfordringen fra 2017.

Fortæl om en ganske almindelig dag

To dage er aldrig ens selv på helt almindelige dag sker der meget. Vi står op på bestemte tidspunkter. Vi spiser, men det er en bestemt slags mad. Vi vælger noget frem for andet, f. eks. om vi vil se fjernsyn i fritiden. Vi gør os mange tanker, som hurtigt glemmes. Alt det, vi i dag synes er selvfølgeligt og indlysende, er i virkeligheden enestående – og måske også mærkeligt set med eftertidens øjne.

Skriv til os

Skriv dagbog over, hvad du laver og tænker den 6. september 2017. Det kan være langt eller kort. Du kan være ung eller gammel, syg eller rask. Alle kan skrive. Det spiller ingen rolle, om retskrivningen er perfekt. Bare skriv. Her er nogle ideer, men husk, at du kan skrive lige, som du vil.

Begynd gerne med en kort beskrivelse af dig selv (alder, bopæl, erhverv osv.). Beskriv dernæst, hvad du har lavet i løbet af dagen. Jo flere detaljer, des bedre.

Beskriv dit tøj, dine omgivelser og hvad, du har spist. Om du har været nogen steder og hvor.

Digitale medier: Har du været på de sociale medier, spillet spil på computer eller streamet film eller andet i løbet af dagen?

Beskriv, hvad der er sket på din arbejdsplads eller i hjemmet, hvad du har lavet, og hvordan du har oplevet det.

Fortæl om mennesker du har mødt, og hvad I har talt om. Du har måske været bortrejst på ferie eller tjenesterejse. Du har måske været ensom eller indlagt på hospital.

Har du dyrket fysiske aktiviteter – sport eller andet?

Har du handlet? Gjort noget om aftenen, set bestemte tv-programmer, surfet på internettet, været i byen, haft gæster eller andet?

Er der sket noget i dagens løb, som har gjort dig glad, ked af det eller skuffet? Er der noget andet, som har optaget dig? Fortæl så meget du kan og vil.

Til sidst – fortæl om dette har været en typisk hverdag for dig eller om den var usædvanlig på en eller anden måde. Vedlæg gerne fotos, videoklip, tegninger eller andet, som underbygger din beretning.

Uddrag af opfordringen fra Nationalmuseet og DR 2017.

Der er på mange måder en del ligheder mellem de to opfordringer, hvis man kigger nærmere på, hvad de spørger ind til. I 2017 bliver der også lagt vægt på den ganske almindelige dag, og hvordan den aldrig kan være identisk med en anden. Der bliver dog til sidst i denne opfordring også spurgt ind til en vurdering af et andet begreb: *typisk*, altså om dagen har været typisk for skribenten og ikke vurderet i forhold til en mere almen almindelighed. Eksotiseringsstrategien træder frem, idet der peges på, hvordan det *selvfølgelige og indlysende* netop er det enestående,

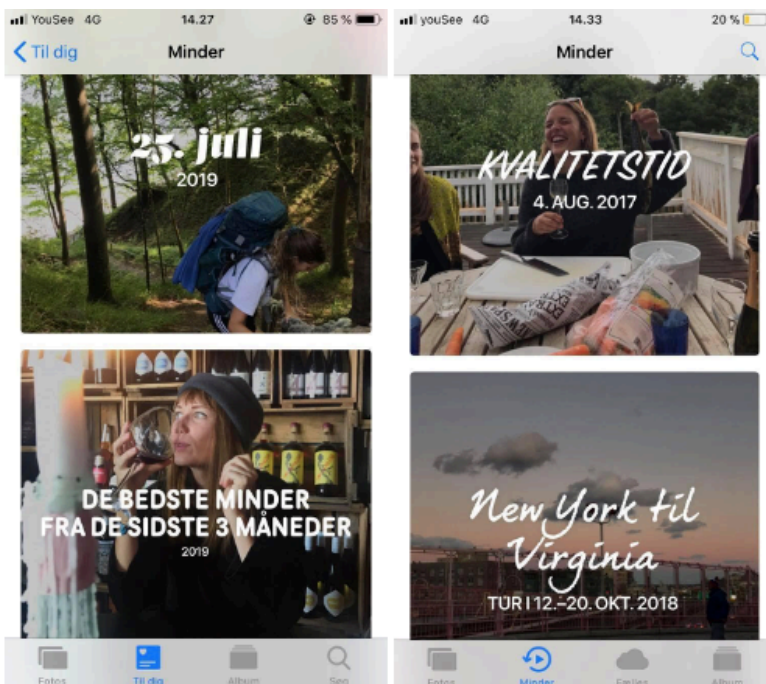
som skal dokumenteres. I denne opfordring bliver vigtigheden af indsamlingen for eftertiden dermed fremhævet, og hvordan hver enkelt tanke man har haft, er noget, der er interessant at huske tilbage på i fremtiden.

Ved at sammenligne de to opfordringer kan vi belyse, hvorledes flere former for tid – både fremtid og samtid – er komponenter, der er med til at forme og rammesætte hverdagen i dagbøgerne. Mellem de to opfordringer ses flere forandringer, hvor særligt den teknologiske del er ny i opfordringen fra 2017. Teknologi træder i forgrunden som noget, der er med til at forme, hvad hverdagen gøres af, og samtiden i 2017 får dermed betydning for den måde dagbogsskribenterne responderer på opfordringerne, hvilket Lykke L. Pedersen i dette tidsskrift beskriver yderligere i hendes artikel *En onsdag i september - historieskriver for en dag*. I opfordringen fra 2017 bliver der spurgt ind til både streaming af film, spil på computeren, sociale medier og surfing på nettet. Derudover kan informanter sende videoklip, fotos og meget mere end blot papirsider af en analog dagbog. Der kan altså indsendes information om ens hverdagsliv via et bredt teknologisk format, som supplement til ens skrevne dagbog. Dette står i kontrast til opfordringen fra 1992, hvor der langt fra er samme fokus på teknologiens rolle i hverdagen, da det kun er tv'et, der bliver spurgt direkte ind til.

Sammenligningen af de to opfordringer tegner ikke blot et billede af teknologiens hastige forandring, men også af hvordan en samtids forestillinger om en fremtid former en indsamling. En sådan forestilling om fremtiden indebærer også en hurtig forældelse. For eksempel studser vi over brugen af vendingen *surfing på nettet* fra opfordringen i 2017. Vi finder det bemærkelsesværdigt, at vi allerede i 2019, det vil sige efter to år, synes, at nogle af beskrivelserne af teknologi virker forældede, idet vi ikke selv længere bruger denne vending. Her ser vi altså et eksempel på vores egen eksotisering af en meget nær fortid, hvor sprogbrugen på kort sigt har forandret sig i takt med teknologiens konstante udvikling. Vores eget hverdagsliv og egen samtid er dermed med til at rammesætte analysen, da det, vi ikke anser som almindeligt, springer os i øjnene. Med teknologien som eksempel, kan vi få en forståelse for, hvorledes flere former for tid er med til at forme indholdet i og formatet af dagbøgerne, og hvordan teknologi såvel som en flerhed af tider er en del af det kulturanalytiske *assemblage* (Damsholt i dette tidsskrift).

En dagbogs materialitet

Ved at sammenligne de to opfordringer bliver vi opmærksomme på en ændring i måden at huske, dokumentere og reflektere over egne hverdagsoplevelser og handlinger, tanker og fortid på. Dagbogsformatet kan i dag lige så vel være en note på en smartphone, et Word-dokument eller et Instagramopslag. Selv bruger vi vores telefon til at tage fotos af, hvad vi har lavet i løbet af dagen, og på den måde bruger vi vores fotoalbum som en slags dagbog, hvor vi kan vende tilbage til fortiden og genopleve hverdagen. De mangfoldige måder at føre dagbog på giver mange muligheder for at gemme minder, følelser og refleksioner, hvor det, der udvælges, former, hvad der bliver betragtet som en del af hverdagen. Opfordringen fra 2017 følger med i denne udvikling af de mangfoldige måder at gemme minder på, idet Nationalmuseet og DR skriver, at man gerne må vedlægge fotos og videoer af ens hverdag. Der bliver derfor i opfordringen inviteret til at bruge forskellige former for mindeteknologi.

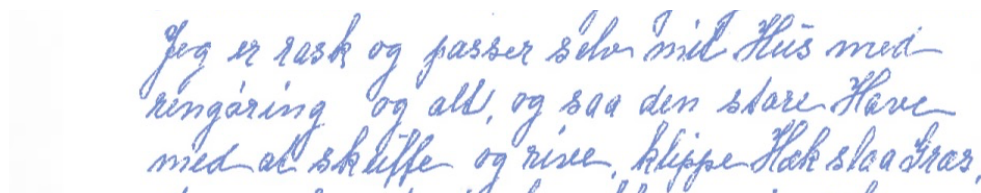
Screen shots af egne minder i vores smartphonens album.

Udover at vi selv bruger vores fotoalbum på telefonen som en alternativ dagbog, så ordner og koder telefonen ligeledes vores fotos. Den ser mønstre i vores fotos og ordner dem i nye mapper, baseret på dato, eller lokation via GPS, men også gennem genkendelse af ansigter. Herefter

navngiver telefonen de forskellige albums, som for eksempel; *kvalitetstid, de bedste minder fra de sidste 3 måneder* eller *New York til Virginia*. Foruden at dagbogsskribenterne, Nationalmuseet og DR samt os selv som kulturanalytikere, er selve mindeteknologien dermed også med til at forme, hvad hverdagen i dagbøgerne er og bliver, idet teknologien har en betydning for, hvad der træder i forgrunden af vores hverdag, og hvad der kommer i baggrunden - og dermed hvad der vil blive husket. Der sker dermed en materiel rammesætning.

I den ældre og mere traditionelle dagbog er ens håndskrift med til at udgøre materialiteten og gøre dagbogen personlig. Håndskrivning er en praksis, der for flere og flere bliver en sjældenhed, fordi man i stedet skriver på tastatur. Selvom en dagbogsskribents personlige håndskrift ikke kommer til udtryk i digitale dagbøger, ser vi alligevel mange muligheder for at udtrykke sig personligt på andre måder ved for eksempel at supplere med billeder og emojis. Skrivemåde kan ligeledes ses som værende tidslig bundet, hvilket for eksempel kommer til udtryk i følgende udpluk af dagbog 4:

Jeg er rask og passer selv mit Hus med rengøring og alt, og saa den store Have med at skuffe og rive, klippe Hæk, slaa Græs. [Dagbog 4]

*Jeg er rask og passer selv mit Hus med
rengøring og alt, og saa den store Have
med at skuffe og rive, klippe Hæk slaa Græs.*

Uddrag fra den originale dagbog 4.

I denne dagbog skrives navneord med stort forbogstav, der bruges dobbelt a i stedet for å, og håndskriften er skråskrift. Skrivemåden kan dermed udtrykke mere end bare personlighed, eftersom skrivemåden også er et udtryk for at dagbogsskribenten er en ældre kvinde på 85 år, som har gået i skole inden ændringen af retskrivningsbekendtgørelsen fra 1948, hvor blandt andet navneord med stort forbogstav og dobbelt a blev afskaffet (Retskrivningsbekendtgørelsen fra 1948). Kvindens håndskrift er eksotisk for os at læse på flere punkter. Særligt de store bogstaver og skråskriften gør, at vi ikke læser teksten flydende, hvilket medfører, at vi i høj grad tænker over hvert enkelt ord i dagbogen, frem for hvis teksten var skrevet på computer. En

dagbogs materialitet, om det er digitalt eller på papir, er derfor med til at forme og rammesætte dagbøgers indhold og dagbogsskribenternes hverdag, men samtidig også med til at forme, hvordan vi som kulturanalytikere læser og forstår dagbøgerne.

Afslutning

De to opfordringer minder meget om hinanden, da afsenderne opfordrer dagbogsskribenterne til at klargøre, hvad en ganske almindelig dag er. Alligevel lægges der i opfordringen fra 2017 vægt på, at *to dage aldrig er ens*. Dette skaber et interessant paradoks; for hvad er en ganske almindelig dag så, hvis den aldrig kan være identisk med en anden? Er en almindelig dag så altid unik? Og hvordan kan der være en *typisk* eller en *ganske almindelig dag*, hvis alle har en forskellig hverdag?

Der er i dagbogsmaterialet ikke én ganske almindelig dag, da der er flere aktører, der er med til at rammesætte hverdagen. Opfordringerne har forslag til, hvad den almindelige dag udgøres af, og hvilke hverdagspraksisser der udføres, men de er ikke determinerende for, hvad dagbøgerne udgøres af alene, idet de bliver formet i et samspil med dagbogsskribenternes faktiske hverdag og deres fortolkning af opfordringerne.

Hverdagens praksisser bliver synlige for en, når de bliver gjort eksotiske, som når Nationalmuseet og DR spørger ind til og ønsker indsigt i hverdagens små detaljer, og deltagerne dermed tvinges til at reflektere over, hvad deres hverdagspraksis er. Idet man vælger, hvordan ens hverdag skal forklares og fremstilles for andre, sker der en aktiv selektion, hvor noget træder i forgrunden og andet i baggrunden af ens fortælling. Der opstår altså et bestemt perspektiv og en fortælling om ens hverdagsliv, baseret på de valg man tager, og det samme gør sig gældende i vores analyser af, hvad der former, hvad en hverdag er. Vi er som kulturanalytikere også med til at lægge et lag af eksotisering på dagbøgerne, da det som beskrives kan virke forældet og fremmed for os, og vi forstår derfor hverdagslivet i dagbøgerne i forhold til vores eget liv.

Vi har derfor i denne artikel fundet frem til, at der er mange komponenter, som er med til at forme en *ganske almindelig* hverdag; både dagbogsskribenterne selv, Nationalmuseet og DR igennem opfordringerne, samt tid og materialitet, men i særdeleshed også os selv som

kulturanalytikere og vores analyse af dagbogsmaterialet samt hvilke redskaber, herunder analysestrategier og teoretiske begreber, vi bruger i vores analyse. Disse mange aktører og komponenter indgår i den kulturanalytiske assemblage, der er med til at forme, hvad denne *ganske almindelige dag* er.

Litteraturliste:

- Ehn Billy, Orvar Löfgren & Richard Wilk (2016): *Exploring Everyday Life. Strategies for Ethnography and Cultural Analysis*, Rowman & Littlefield.
- Damsholt, Tine (2019): Hverdag i dagbøger – almindelighed, affekter, analyser, måltider og andre tidsligheder, *Culture and History*, nr. 4
- Haraway, Donna (1991): Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective, *Simians, Cyborgs and Women. The reinvention of Nature*. Routledge, New York.
- Heuts & Mol (2013): What is a Good Tomato? A case of Valuing in Practice, *Valuation Studies*, vol. 1(2)
- Jensen, Cecilie & Josefine Seldorf (2019): Hverdagslivets måltider, *Culture and History*, nr. 4
- Löfgren, Orvar (2015): The Black Box of Everyday Life, *Entanglements of Stuff, Affects and Activities. Cultural Analysis 2014*, vol. 13
- Pedersen, Lykke L. (2019): En onsdag i september – historieskriver for en dag, *Culture and History*, nr. 4

Hjemmesider:

https://dsn.dk/lovtekster/Bekendtg_1948.pdf

Retskrivningsbekendtgørelsen fra 1948 (Sidst besøgt d. 31.07.2019)

